

Luč na oknu.

„Pustila bodem luč na oknu tako dolgo, da se vrneš, Milko, a nikar ne izostani predolgo!“ —

„Nè, mati! Ni treba! Utegnilo bi bití zeló pozno in jaz vže najdem duri,“ odvrne mlad krepák človek, ter stopi nekako nesklepčen na prag.

„Vender, vender,“ prigovarja mati, „ulice so temne in košček sveče bi bil slabo prihranjen, ako bi ti padel in se poškodoval. Gorela bode luč tako dolgo, da se vrneš, samó kmalu pridi!“

Mati je bila čvrsta, krepka postava, marljiva Škotinja, ki je, govoreč s sinom, urno likala snežnobelo perilo, ter je polagala v velik jerbas, stoječ poleg nje. V sobi je bila še četvorica mlajših otrok, nesposobnih, da bi jej pomagali pri tem delu. Milko pa je imel skoraj 18 let, ter je bil krepák mladenič, dopadljive vnanjosti. „Ko bi bil le nekoliko résnejši in postávnejši“, vzdihovala je mati, a on niti opazil ni tihe skrbi materine. Dan za dnevom je stikal po morskem obrežji, pričakujoč ladij, ali pa lučajoč trščice v morje, katere mu je njegov ljubljeneec veliki „Sultan“ prinašati moral. „To ni nič hudega,“ tolažila se je mati — a drugače je bilo na večer, kadar je skrbna vdova s trepetajočim srcem čuvala korakov svojega sina, boječ se, da bi se ne opijanal kakor njegovi tovariši, sinovi imovitega soseda. Ko ga pa danes vidi také čvrstega, evetočega pred seboj, olajša si jej srcé in zaupno vzdihne: „Bode vže prišel čas, ko se bode spametoval in potem mi izvestno pomaga pri vzgoji mojih mlajših otrok!“ To rekši, lika neutrujeno z urnima rokama belo perilo; ko je pa bilo delo pri kraji, postavi luč na okno ter se spravi k počitku. Ura za uro preteče, sveča pogori in ugasne — a Milkota ní. Njega ní vso noč, njega ní jutri, njega ní več. Emil Cameron šel je proč — in nihče ne vé, kam? Življenje domá mu je prestrogo, čuječe materino oko ga je jezilo in zapustil je dom, idoč po svojej volji v širni — tuji svet. Vedno in vedno pa mu so zvenéle v spominu materine besede: „Milko, pustila bodem luč na oknu tako dolgo, da se vrneš.“ — Mogoče, da ga je zapeljal up in pohlép do bogastva; želja, da bi v ugodnih razmérih mogel pripomoči svojim — a vender je bil glavni vzrok njegovega béga le sebična želja, da bi se odtegnil čuječemu materinemu očesu.

Prihodnje jutro vstopi na ladijo in tù se prične novo, divje in opasno življenje pomorščakov.

Dopadalo mu je.

Samó v časih, kadar je vihar ljuto divjal in je od daleč zablestéla sva- rilna luč, vzdignil se je v njegovej duši spomin na luč na oknu, na mile materine besede: „Gorela bode tako dolgo, da se vrneš;“ samó v časih, v najdivnejših veselicaéh vél mu je na uho mili materin glas, s katerim je v dolgih večerih prepevala škotske pesni in zazibala bratee njegove in sestrice v mirno spanje; — ali noben glas ga ni zvalil k njegovim dolžnostim v domovje! —

Čas je potekal in glas vestí je pojémal. V ónem času ga ni bilo treznega pomorščaka, vse je bilo udano pijanosti. Tudi Milko kmalu ni bil več izjema. Lica mu so zarujavela, glas mu je bil zamôklo-osoren. Dober človek

ni bil več — a bil je dober pomorščak. Kmalu je postal častnik na krasnej ladiji „Milton“. Morje mu je bilo ljubše nego suha zemlja, ker je tù imel življenje, katero ga ni nikoli opominalo besede „mati.“ — Prijatelje je imel tudi tù; prijatelje, ki so dobro znali, kdaj je žep polnodonèč; kajti znali so da Emil Cameron ni váričen, skop mož. Zgodilo se je često, da je velikodušno podaril zadnji denar prosjaku, — in ako je ladija „Milton“ prišla v dotiko z barko, ki je bila v potrebi ali nevarnosti, bil je on najmarljivejši v pomoči. Nikdar pa ni imel one velikodušnosti, da bi se vrnil v mirni pristan, kder ga je čakala skrbna, zvesta njegova mati. — Pet let je preteklo, deset, petnajst, dvajset. Emil Cameron je imel kmalu 40 let; bil je mož, ki je pil žganje kakor vodó, ter se spominal Boga samó v kletvi, kadar je ladiji „Miltonu“ pretila kaka nevarnost.

Od nevihte premetavana, deloma razbita od valov in skalovja plula je ladija „Milton“ veličastno po valovji. Prihodnji večer bi vže imela pripluti k suhej zemlji. Vse se veseli tega dneva — še celó Cameron. Vesel stopi na krov in zrè daleč tjà v daljino, kder se počasi vzdiguje suha zemlja . . . Ali ta trenotek mu je osodepoln. — Brez da bi bil zapazil, utrne mu se iskra iz smodke in veter jo zanese — ali hudobni dèmon — v spodnje prostore. O polunoči se začuje nenadoma krik: Ogenj! Ogenj! Ogenj! —

Kdo je videl vže jednak prizor — in ga je mogel pozabiti?! Rešilni čolni so bili vsem jedina nada. Ali ti so bili kmalu napolnjeni. — Tu stoji sivoglavi starček in glasno toži: „Oj, da bi videl samó jedenkrat še ljube vnuke!“ Tam kleči mladi potovalec s svojo nevesto, poleg njiju mati z detotom v naročji — vsi molijo mej glasnim šumom za rešitev. Ondu stoji mala sirota, ki potuje k babici in čudeč se, opazuje grozni prizor, niti da bi umela grozni položaj. Ubogo dete, ti si najsréčnejše v svojej nezavésti! — Kapitan ladije se junaško bori s silnimi valovi, nič menj njegovi častniki in pomorščaki — a najbolj se je odlikoval Emil Cameron. Vsi, katerim je bil on rešilni angel, vse svoje življenje ne bodo pozabili moža s plavimi lasmi, temnim obrazom in jekleno močjó. Zdaj so odpluli vsi čolni, napolnjeni z ljudmi, na krovu sta stala jedina še kapitan in njegov častnik Emil Cameron ter sta opazovala bliže in bliže segajoči plamen. „Kmalu bode konec, kapitan!“ — „Dà, Emil, podaj mi roko! Dolgo sva se vozila skupaj, plavajva še zadnji pot! Bog bodi nama milostiv!“

„Še je rešitev mogoča, kapitan!“

„Nè! Mene ne čaka ne žena, ne otroci — jaz grem s svojo ladijo!“ bile so zadnje besede kapitanove. Razpočil se je kotel — temà je nastala in tišina. Tudi Emil Cameron je izginil.

* * *

Zdajci začuje glas, valove sliši vršeti, mokri pesek otiplje okoli sebe — valovje ga je zagnalo na suho. Slab in onemogel obleži na pesku. Počasi se sklone k višku in — ali je resnica — okoli in okoli zagleda znano mu skalovje, tù je vže bil — v domačem pristanu je! In čuj! na obrežji sprehaja se mož; siv pomorščak prepeva znano mu morsko pesen:

„Bratè, ondú čaka te luč!“ . . .

Vročé solzé mu oblijó zarujaveli obraz; pred vzburjeno dušo mu stopi jasnejše nego li kdaj spomin na srečne dni detinstva, v srci se mu vzdigne hrepenenje po dragej materi, ki mu je nekđaj ljubeznjivo dejala: „Luč bode na oknu stala tako dolgo, da se vrneš, Milko!“ —

Dvajset let je preteklo od ónega časa in takrat je vže imela mati nad 40 let. Oj, znabiti jo vže krije črna zemlja. — Pozabil je vse okolo sebe, srcé mu sili naprej — v vas hiti — naravnost v ulice, kder je stala ubožna hiša njegove matere, njegova rojstna hiša. Ozke ulice so se izpremenile v široko cesto z visocimi hišami ob stranéh — a tam na daljnem konci — ali mu se le zdí — tam ugleda brlečo lučico.

Emil Cameron hití dalje.

Nè, ni se varal nè. Na oknu njegove rojstne hišice gori luč. Srcé mu glasno utriplje — potrka na duri — znotraj se slišijo tihi, počasni koraki. Duri se odpró, in — na prag stopi stara ženica s srebrobelimi lasmi — Emil spozná svojo mater. —

„Kaj je?“ vpraša ona.

„Ubog, ponesrečeni pomorščak sem in prosim zavetja!“ „Stopite le v sobo in pogrejte se — noč je danes silno mrzla. Vas je izvestno luč na oknu sem pripeljala. Dvajset let vže gorí vsako noč. Imela sem sina a zapustil me je in njemu gorí ta luč. Zdí se mi, da mi ga ta luč zopet pripelje nazaj. Večkrat sem gladovala, da sem kupila svečo. Drugi otroci so mi pomrli — a nikdar mi ni še prišlo na um, da bi moj Emil ne živel več in zato bodem še vedno pustila luč goréti tako dolgo, da se mi povrne Emil moj!“

Pomorščak pade pred njo na koléni — in mati spozná svojega sina.

Od sih dob je ni več zapustil. Boljšega sina, boljšega možá ni bilo nikjer, nego je bil Emil Cameron.

In, ako obišeš óno vas na morskem obrežji, na britanskem otoku, v deželi Škotskej, pokažejo ti okno, na katero je zvesta mati, trdna v veri na vrnitev ljubljeneга sina, dolgih dvajset let, sléharen večer postavljala gorečo svečo; — pokažejo ti lepo hišo, v katerej živi presrečna babica sredi ljubih vnukov pri svojem sinu, kateri zdaj kot kapitan zapoveduje velikemu parniku svetovnega morja, a ona ga blagoslavlja sléharni dan s svojim zvestim materinim srcem.

Janja M.

Oven in bik.

(Basen).

Kekega ovna je bila mati narava obdarila s posebno močjó. Nobeden njegovih továrišev mu ní bič kos, vsacega je preobladal s svojimi rogoví in svojim močnim čelom. Pa nespametni oven se je prevzel in jel misliti, da je nepremágljiv, ter je v tej svojej nespameti pozval bika na dvoboj. —

Nastavila sta se, napravila naskok in trčila vkupe; pólu nezavesten z razbito glavo zgrudil se je oven na tla a njegov nasprotnik je odšel zmagovit. Dolgo je ležal oven v nezavednosti, kakor mrtev, — in ko se je slednjič iz te omotice prebudil, prišel je ravno jeden njegovih továrišev mimo — in videč junaka ležečega na tleh, vprašal ga je: „Kaj pa ti tukaj delaš?“ — „Samega sebe spoznavam!“ odgovoril je ponižno oven korenjak. *M.*